

TERÖR OLAYLARI NEDENİYLE GÖÇ - ZARAR TESPİT KOMİSYONU İZLEMİNİN İPTALİ

Özet: Terör örgütü tarafından öldürüldüğü iddia edilen davacının II. derece hısmı olan şahsın GKK olduğu ve görevi gereği teröristlerle girdiği çatışmada öldüğü, dolayısıyla kişiyeye doğrudan bir saldırı mevcut olmadığından bireysel zarardan söz edilemeyeceğinden davacının bu iddiasına itibar edilmediği, aralarında davacının da bulunduğu ... Köyü halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uyardıkları zararın, anılan köyün tamamen boşalmaması olması diğeri bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmaması olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece kararlaştırılması hukuki olanak bulunmadığından, davacı isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı gereğesiyle davanın reddine karar veren 1. derece Mahkemesi Kararının sonucu itibarıyla hukuka uygun olsa da gerekçe değitirilerek onanması gerekmektedir.

**T.C.
DANIŞTAY
ONBEYİNCE DERE
E: 2018/2093 K: 2019/607 K.T: 14.02.2019**

Karar Düzeltme İsteminde Bulunan (Davalı) :

Vekili :

Karşı Taraf (Davacı) :

Vekili :

İstemin Özeti :

... İdare Mahkemesi'nin ... tarih, E:..., K:... sayılı kararın davacı tarafından temyiz edilmesi üzerine verilen Danıştay Onbeşinci Dairesi'nin 16/01/2018 tarih ve E:2015/2262, K:2018/86 sayılı kararın hukuka uygun olmadıkları ileri sürülerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Tetkik Hakimi Düvencesi : Karar düzeltme isteminin kabulü ile Dairemizin kararın kaldırılarak İdare Mahkemesi kararı; davacının köyden göç etmesinin(1992 yılı), göçün sebebi olarak belirttiği münferit olay olan kız kardeşinin evinin öldürülmesi olayından(1994 yılı), daha önce meydana gelmesi nedeniyle tamamen boşaltılmayan yerleşim yerinden davacının kendi karar ile göç ettiğinin hem kendi beyanları hem de nüfus kayıtları ile sabit olması karşısında; davacının göç etmesinde göç etmesinden sonra yaşanan II. dereceden yakınının ölüm olayının tesirinin kabul edilemeyeceği gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararının gerekçeli onanması gerektiği düvünlülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onbeşinci Dairesince, Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlenip dosyadaki belgeler incelendikten sonra, karar düzeltme dilekçesinde ileri sürülen hususlar, Dairemizin 16/01/2018 tarih ve E:2015/2262, K:2018/86 sayılı kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görüldüğünden, karar düzeltme isteminin kabulü ile Dairemizin anılan karar kaldırılarak temyiz istemi yeniden incelenmek suretiyle işin gereği görüldü:

Dava; davacının ikamet ettiği ... ili, ... ilçesi, ... Köyü'nden terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kaldığından bahisle mal varlığına ulaşamaması ve taşınmaz, taşınmaz malların zarar uğraması nedeniyle uğradığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle 5233 sayılı Kanun uyarınca yapılan başvurunun reddine ilişkin ... Valiliği 1 No'lu Zarar Tespit Komisyonu'nun

30/06/2011 tarih, 2011/1-1411 sayılı i?leminin iptali istemiyle aç?lm??t?r.

... ?dare Mahkemesince; dava dosyas?nda ve ... Köyüne ili?kin di?er dava dosyalar?nda yer alan bilgi ve belgelerden; ... Köyü'nün ... ?l Jandarma Komutanl???'n?n 09.05.2006 tarih ve 30571 sayılı yaz?s?nda, "terör olaylar?ndan etkilenmeyen köy" olarak belirtildi?i, 25.03.2011 gün ve 10358 sayılı yaz? ekinde belirtilen bo?alan köyler listesinde yer almad???, Geçici ve Gönüllü Köy Korucular?n?n 1987-2000 yıllar? aras?nda görevlendirildikleri Köy ve Mezralar Listesine göre köyde geçici köy koruculu?u sisteminin bulundu?u, köy nüfusunun 1990 yılı?nda 237, 1997 yılı?nda 387, 2000 yılı?nda ise 225 ki?i oldu?u, ... ?lçe Seçim Kurulu'nun 04.09.2009 gün ve 185 sayılı yaz?s?nda ... Köyü'nde muhtarlık seçimlerinin yapıld???'n?n görüldü?ü; öte yandan, 10.09.2014 tarihli Ara Karara daval? idare taraf?ndan verilen cevap dilekçesi ve ekinde yer alan bilgi ve belgelerden, ... Köyü'ne ba?lı? ... Mezras?'n?n da bo?altılmad???, ayrıca, terör örgütü taraf?ndan öldürüldü?ü iddia edilen davac?n?n II. derece h?s?m? olan ?ahs?n Geçici Köy Korucusu oldu?u ve görevi gere?i teröristlerle girdi?i çat??mada öldü?ü, dolay?s?yla ki?iye do?rudan bir sald?r? mevcut olmad???'ndan bireysel zarardan söz edilemeyece?inden davac?n?n bu iddias?na itibar edilmedi?i; bu durumda, aralar?nda davac?n?n da bulundu?u ... Köyü halk?n?n bir k?sm?n?n, güvenlik kayg?s?yla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı u?rad?klar? zarar?n, an?lan köyün tamamen bo?almam?? olmas? di?er bir ifadeyle an?lan köyde nesnel güvenlik kayg?s?n?n ya?anmam?? olmas? ve davac?ya yönelik bir terör tehdidi ya da sald?r?s?n?n bulunmamas? nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece kar??lanmas?na hukuki olanak bulunmad???'ndan, davac? isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu i?lemde hukuka ayk?r?lik bulunmad???' gerekçesiyle davan?n reddine karar verilmi?tir.

Terör eylemleri veya terörle mücadele kapsam?nda yürütölen faaliyetler nedeniyle maddi zarara u?rayan ki?ilerin, bu zararlar?n?n kar??lanmas?na ili?kin esas ve usulleri belirlemek amac?yla yürürlü?e konulan 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Do?an Zararlar?n Kar??lanmas? Hakk?nda Kanun'un 2. maddesinin (d) bendinde, terör d???'ndaki ekonomik ve sosyal sebeplerle u?ran?lan zararlar ile güvenlik kayg?lar? d???'nda kendi istekleriyle bulunduklar? yerleri terk edenlerin bu sebeple u?rad?klar? zararlar, Kanunun kapsam? d???'nda tutulmu?; ayn? Kanunun 7. maddesinde ise; hayvanlara, a?açlara, ürünlere ve di?er ta??'n?r ve ta??'nmazlara verilen her türlü zararlar; yaralanma, sakatlanma ve ölüm hallerinde u?ran?lan zararlar ile tedavi ve ceza giderleri; terörle mücadele kapsam?nda yürütölen faaliyetler nedeniyle ki?ilerin mal varlıklar?na ula?amamalar?ndan kaynaklanan maddi zararlar?n, bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla idarece ödenece?i kurala ba?lanm??t?r.

5233 sayılı Kanun'un yukarıda aktarılan maddelerinin de?erlendirilmesinden; "terör eylemleri"

veya "terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler" sonucunda bir yerleşim yerinin tamamen boşaltılması/boşaltılmaması olması nedeniyle mal varlığına ulaşamayan kişilerce uğrattıkları maddi zararları, sözü edilen Kanun hükümlerine göre idarece sulh yoluyla ödenmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, bir yerleşim yerinin güvenlik nedeniyle idarece veya güvenlik kaygısıyla o yerleşim yerinde yaşayan halk tarafından "tamamen" boşaltılması/boşaltılmaması halinde, yerleşim yerinin boşaltılmasından/boşaltılmamasından yerleşim yerine dönüşün başlangıç tarihi kadar Kanunda tek tek sayılmak suretiyle belirlenen maddi zararları idarece karşılanması mümkündür. Dolayısıyla, güvenlik kaygısına dayanarak bir yerleşim yerinin kısmen boşaltılması olması nedeniyle mal varlığına ulaşamamadan kaynaklanan maddi zararları idarece ödenmesine yasal olanak bulunmamaktadır. Yerleşim yerinin kısmen boşaltılması, o yerleşim yerinde güvenli bir şekilde yaşayabilme olanağına sağlanan asgari güvenlik şartlarının yerine getirilmesi olduğunun nesnel bir göstergesidir. Güvenlik kaygısının yerleşim yerinde sürekli yaşayan kişilere ve sözü edilen kaygı nedeniyle aynı yerleşim yerini terk eden kişilere göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, bir yerleşim yerinde asgari güvenlik düzeyinin gerçekleştirilmesi olması ve bu yerde köy korucuları ile bunların aileleri dâhilindeki diğer köy halkının yaşamalarına karşın, yerleşim yerinde yaşayan kişilerin bir kısmının, yerleşim yerini terk etmeleri sonucunda uğrattıkları ileri sürülen maddi zararları, güvenlik kaygısından kaynaklandığından bahisle 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanması olanak bulunmamaktadır.

Bunun yanında, 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (d) bendinden anlaşıldığı üzere, terör olaylarına başlı olarak güvenlik kaygıları nedeniyle (örneğin bu sebeple yerleşim yerinin terk edilmesi vb.) mal varlığına ulaşamamadan kaynaklanan zararları da tazmini öngörülmektedir. Bir terör olayı sonucu münferit olarak kendisi veya yakınları doğrudan zarar gören ya da bu şekilde gerçekleştirilen ölüm ve/veya yaralama olayları kendisi veya yakınlarına yönelen kimselerin, başta yaşam haklarından endişe ederek, güvenlik kaygısı duymaları doğaldır. Dolayısıyla, bu kapsamda oluşan zararları tazmini de amaçlanan hükmün bir gereğidir. Bu durum, yukarıda belirtilen nesnel kriterin yanında, her davacı yönünden ayrıca öznel olarak da bir irdelenebilirliği gerektirmektedir. Aksi bir değerlendirme, her bir davacının öznel durumundan kaynaklı olarak ileri sürdüğü hususların irdelenmemesi anlamına gelir ki, bu durum Anayasa'da öngörülen adil yargılanma ilkesine aykırı olarak tekilli eder.

Bu çerçevede, ikamet ettiği yerleşim yerinden ayrılan bireylerin, kendisine veya yakınlarına yönelik gerçekleştirilmesi olan terör saldırısına ya da bu kapsamdaki ciddi bir tehdide başlı olarak yerleşim yerini terketmek zorunda kalmaları nedeniyle malvarlıklarına ulaşamamaları kaynaklı zararları da güvenlik kaygısına dayalı gerçekleştirilmiş zarar kapsamında değerlendirilmesi ve 5233 sayılı Kanun uyarınca karşılanması gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının 30/05/2008 tarihli komisyona başvuru dilekçesinde; 1991 yılından itibaren yasadışı ... terör örgütünün faaliyetlerinin yoğunlaşması, güvenlik kaygıları nedeniyle dava konusu yerden 1992 yılında ...'ne zorunlu göç ettiği ve hala yerleşim birimine geri dönemeyişi, kız kardeşinin eşi II. dereceden yakını Geçici Köy Korucusu ... nın ... örgütüne mensuplarıncası 1994 yılında öldürülmesinden bahsetmediği, sonradan 02/02/2011 yılında verilen dilekçe ile bu durumu komisyona bildirdiği; nüfus kayıtlarından davacının 1997 yılında nüfus kaydının ... nakil ettirdiği ve ilk çocuğunun da 1993 yılında ... doğduğunu anlatılmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin tamamen/kısmen boşaltılmayan yerleşim yerlerinde yaşanan münferit olaylar sebebiyle kişilerin bireysel olarak yerleşim yerini terk etmesi durumundaki başvurulara ilişkin kararlarının incelenmesinden; 29/09/2016 tarihli Başvuru No:2014/7355 sayılı dosyasında başvurucuların amcaları oldukları iddia ettikleri kişilerin terör örgütüne öldürüldüğü, bu nedenle güvenlik kaygısıyla köylerini terk ettikleri ve bu çerçevede oluşan zararların 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür, Anayasa Mahkemesi başvuruyu değerlendirirken konu ile ilgili kriterler sıralanmıştır.

Söz konusu kararda Anayasa Mahkemesi; "Anayasa'nın 148. maddesinin 3. fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan hükümler gözetildiğinde bireysel başvuruda bulunacakların başvuruya konu ettiği kamu gücü işlemleri, eylemleri ya da ihmali nedeniyle kişisel olarak doğrudan etkilenmiş olması ya da başvuru ile doğrudan bağlantı arasında tahsi ve özel bir bağlantı bulunması gerekir. Aile bireylerinden birisi insan hakları ihlalinin dolaylı bağlantı olduysa da başvuru maruz kaldığı şüphelenen, insan hakları ihlalinin bağlantı olan kişinin akrabasında kaçınılmaz olarak meydana geldiği kabul edilen duygusal çöküntüden daha farklı bir boyut ve karakter arz eden özel nedenlerin varlığına gerektirir.

Başvurucunun, yakınının mağduriyeti nedeniyle etkilenmiş ve kendi hayat akışına yön verdiğinin kabul edilmesi için yaşanan olay sonucunda duyulan üzüntünün ötesinde yakınının bağlantıya gelen hadise sebebiyle kendisinde oluşan algı, bu algının meydana gelmesine temel teşkil eden özel bağlantı ve algının yoğunluğu konusunda açıklama ve kanıtlamada bulunması gerekmektedir. Bu çerçevede aralarında kan bağımlılığı ilişkisi bulunduğunu beyan edilen kişilerin öldürülmesi iddiaları hakkında başvurucuların bu kişiler ile aralarındaki kan bağımlılık ilişkisine değinmekle yetindikleri, aralarındaki ilişkide tahsi ve özel bağlantı bulunduğuna dair herhangi bir bilgi veya belge sunmadıkları gibi herhangi bir beyanda da bulunmadıkları, amcalarının bağlantıya geldiği iddia edilen olay neticesinde başvurucularda oluşan algı, bu algının oluşmasına temel teşkil eden özel nedenler ve algının yoğunluğu konusunda yeterince açıklıkta beyanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit karışığında başvurucuların taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilmesinin terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle yerleşim yerlerini terk edip etmedikleri noktada nesnel ölçütten farklı bir karene veya ölçüt arayışına girilmesini gerektirecek boyuta ulaşmadığı anlaşılmaktadır." şeklinde ifadeleriyle

münferit olaylara ilişkin kriterleri belirlemektir. Buna göre münferit olaylarda öncelikle davacı/davacıların iddia ettikleri olay nedeniyle (ölüm, yaralanma, ev-köy-araç yakma-kaçırılma...) etkilenmiş ve hayatının akışına yön vermiş olması, sonrasında davacılar ile meydana gelen olayda mağdur olan kişi ile arasında şahsi ve özel bir bağ olmalı, bu şahsi ve özel bağ nüfus kayıtlarındaki yakınlıktan öte yaşanan olay nedeniyle herkeste oluşacak üzüntüden daha farklı bir algı oluşmasına sebep olacaktır etkide bir yakınlık olmalı ve bu yakınlığın davacı tarafından bilgi, belge ile ispat edilmesi gerekmektedir. Dava konusu olayda davacıların dava konusu yeri terk etmelerine sebep olan olay olarak belirttikleri ölüm olayının 13/05/1994 tarihinde meydana geldiği, kendi beyanları ile belirttikleri göç tarihinin ise 1992 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca Dairemizce yapılan ara karar neticesinde davacı vekili tarafından dosyaya sunulan belgelerin ... terör örgütü tarafından öldürülen şahsın davacının kız kardeşinin kocası olduğunu gösterir nüfus kayıtları ve söz konusu şahsın ölümüne ilişkin evraklar olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda davacıların Anayasa Mahkemesi'nin ve Dairemizin münferit olaylarda aradığı kriterlerden hiçbirini taşımayan iddialarının kabulü mümkün olmaduktan, terör örgütü tarafından öldürüldüğü iddia edilen davacının II. derece hırsız olan şahsın GKK olduğu ve görevi gereği teröristlerle girdiği çatışmada öldüğü, dolayısıyla kişiye doğrudan bir saldırı mevcut olmaduktan bireysel zarardan söz edilemeyeceğinden davacının bu iddiasına itibar edilmediği, aralarında davacının da bulunduğu ... Köyü halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, anılan köyün tamamen boşalmaması olması diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmaması olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece kararlaştırılması hukuki olanak bulunmaduktan, davacı isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar veren 1. Daire Mahkemesi Kararının sonucu itibarıyla hukuka uygun olsa da gerekçe değiştirilerek onanması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davacının KARAR DÜZELTME İSTEMİNİN KABULÜNE, Danıştay Onbeşinci Dairesi'nin 16/01/2018 tarih ve E:2015/2262, K:2018/86 sayılı kararının kaldırılarak temyize konu ... 1. Daire Mahkemesi'nin ... tarih, E:..., K:... sayılı kararının yukarıda belirtilen GEREKÇE İLE ONANMASINA, 14/02/2019 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OYLAR(X) :

Karar düzeltme isteminin reddedilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.